

महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे
पर्यवेक्षक सेवा प्रवेशोत्तर परीक्षा, २०१८
कार्यालयीन व्यवस्थापन, नियंत्रण व शिस्त (पुस्तकांशिवाय)

प्रश्नपत्रिका क्रमांक - १

वेळ : सकाळी ११.०० ते दुपारी १४.००

दिनांक : १०-०२-२०१८

गुण : १००

- प्र.१ महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषदेची रचना व कार्यपद्धती स्पष्ट करा. [20]
- प्र.२ शिक्षण संचालनालय (प्राथमिक) या संस्थेची संरचना व कार्य सविस्तर सांगा. [20]
- प्र.३ (अ) गट शिक्षणाधिकारी यांची प्रशासकीय व कार्यविषयक माहिती लिहा. [10]
- (ब) स्वयं अर्थसहाय्यित शाळा स्थापना व विनियमन या विषयीची माहिती सविस्तर लिहा. [10]
- प्र.४ थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- (१) जड संग्रह नोंदवही
(२) टिपणी लेखन
(३) सेवा जेष्ठता सूची
(४) अभिलेख वर्गीकरण
(५) लक्षवेधी सूचना
- प्र.५ (अ) निवृत्ती वेतनाचे प्रकार सांगून त्यापासून मिळणाऱ्या लाभांची माहिती लिहा. [10]
- (ब) दप्तर तपासणीचे महत्व स्पष्ट करा. [10]

सर्वसाधारण व्याप्तीचे नियम व नियमावली भाग-१ (पुस्तकांसह)

प्रश्नपत्रिका क्रमांक -२

वेळ : दुपारी १५.०० ते १८.००

दिनांक : १०-०२-२०१८

गुण : १००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) प्रश्नाच्या समोर कंसात गुण दिलेले आहेत.
 ३) आवश्यक तेथे नियम क्र. व शासन निर्णयाचा उल्लेख करावा.

- प्र.१** टीपा लिहा. [20]
 (१) धारणाधिकार
 (२) वित्तीय औचित्याची तत्वे
 (३) अंदाज समितीचे कार्य
 (४) अर्थसंकल्प वितरण प्रणाली (BDS)
 (५) स्थायी अग्रिम
- प्र.२** (अ) अर्थसंकल्पीय अंदाजपत्रक तयार करताना कोणती खबरदारी घेतली पाहिजे? थोडक्यात विवेचन करा. [10]
 (ब) निविदा मागवून खरेदी करताना पाळावयाचे नियम स्पष्ट करा. [10]
- प्र.३** (अ) शासकीय कर्मचाऱ्यास अनुज्ञेय असलेल्या निवृत्ती वेतनाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा. [10]
 (ब) शासकीय रक्कम स्विकारताना व हाताळताना पाळावयाचे सर्वसाधारण नियम सांगा. [10]
- प्र.४** (अ) आकस्मिक खर्चाबाबत आहरण व संवितरण अधिकारी व नियंत्रण अधिकारी यांच्या जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा. [10]
 (ब) शासकीय अधिकाऱ्यास / कर्मचाऱ्यास पदग्रहण अवधी केव्हा व किती अनुज्ञेय आहे ते स्पष्ट करा. [10]
- प्र.५** (अ) शासकीय कर्मचाऱ्यास देय असलेल्या रजेच्या प्रकारांची माहिती लिहा. [10]
 (ब) (१) सेवापुस्तकात जन्मतारखेची नोंद घेण्याची पद्धत. [05]
 (२) शासकीय कर्मचाऱ्यास गैरवर्तणूकीबद्दल लावता येणाऱ्या शिक्षांचे प्रकार. [05]

सर्वसाधारण व्याप्तीचे नियम व नियमावली भाग-२ (पुस्तकांसह)

प्रश्नपत्रिका क्रमांक -३

वेळ : सकाळी ११.०० ते दुपारी १४.००

दिनांक : ११-०२-२०१८

गुण : १००

सूचना : १) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

२) सहापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

- प्र.१ महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) नियम १९७९ मधील शिक्षेचे प्रकार लिहा. [20]
- प्र.२ पुनशिक्षण व पुनर्विलोकन याबाबत सविस्तर स्पष्टीकरण द्या. [20]
- प्र.३ विभागीय चौकशीचे संदर्भातील खालील मुद्द्यांवर टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]
- (अ) प्रारंभिक चौकशी
(ब) विभागीय चौकशीचा आदेश देण्यास सक्षम असलेला प्राधिकारी
(क) सादरकर्ता अधिकाऱ्यांची कार्ये विशद करा.
(ड) किरकोळ शिक्षा लावण्याची कार्यपद्धती
(इ) सुनावणी किंवा अंतीम आदेश
- प्र.४ (अ) गट - क या पदावरील सेवा प्रवेशांचे नियम स्पष्ट करा. [10]
- (ब) सहाव्या वेतन आयोगानुसार सुधारित वेतन संरचनेमध्ये पुढील वेतनवाढ कशा प्रकारे दिली जाते, याचा खुलासा करा. [10]
- प्र.५ पदग्रहण अवधीची व्याख्या देऊन त्याची गणना कशी केली जाते? हे स्पष्ट करा. [20]
- प्र.६ (अ) महाराष्ट्र नागरी सेवा (वर्तणूक) नियम १९७९ अन्वये सचोटी कर्तव्यपरायणता इत्यादी राखण्यासंबंधीचे शासकीय कर्मचाऱ्याचे कर्तव्ये नमुद करा. [10]
- (ब) शासकीय कर्मचाऱ्यास खाजगी व्यापार किंवा नोकरी करणेसाठी असलेले निर्बंध स्पष्ट करा. [10]

शिक्षण विभागाचे नियम व विनियम (पुस्तकांसह)

प्रश्नपत्रिका क्रमांक - ४

वेळ : दुपारी १५.०० ते १८.००

दिनांक : ११-०२-२०१८

गुण : १००

- सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 २) प्रश्नाच्या समोर कंसात गुण दिलेले आहेत.
 ३) आवश्यक तेथे नियम क्रमांक व शासन निर्णयाचा उल्लेख करावा.

प्र.१ खालील पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

- (अ) खाजगी माध्यमिक शाळेतील शिक्षक / कर्मचाऱ्यांची सेवा जेष्ठता यादी, सेवा जेष्ठता यादीचा उपयोग व [10]
 सेवा जेष्ठता यादी तयार करतांना विचारात घ्यावयाच्या बाबी यावर टिपण लिहा.
- (ब) शाळेमध्ये शिक्षणाच्या विद्यार्थ्यांचे नाव, आडनाव, जात / पोटजात आणि जन्मतारीख यात बदल [10]
 करण्याची कार्यपद्धती विशद करा. एखादा विद्यार्थी शाळा सोडून गेल्यानंतर त्याच्या जन्मतारखेत
 बदल करता येईल किंवा कसे सकारण स्पष्ट करा.
- (क) महाराष्ट्र बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क नियम, २०११ नुसार शाळेची मान्यता [10]
 काढून घेण्याची कार्यपद्धती विशद करा. यातील तरतुदी माध्यमिक शाळेला लागू होतात किंवा
 कसे स्पष्ट करा.

प्र.२ (अ) शाळा समितीची रचना व कामे स्पष्ट करा. [10]

(ब) माध्यमिक शाळेचा मुख्याध्यापक - नेमणुक व कर्तव्ये थोडक्यात नमुद करा. [10]

प्र.३ प्राथमिक शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणात केंद्रप्रमुखाची भूमिका स्पष्ट करा. [20]

प्र.४ (अ) खालील नियमात कोणती तरतुद आहे? [10]

- १) महाराष्ट्र खाजगी शाळा कर्मचारी (सेवेच्या शर्ती) नियमावली, १९८१ चे नियम क्रमांक - ११
- २) महाराष्ट्र खाजगी शाळा कर्मचारी (सेवेच्या शर्ती) नियमावली, १९८१ चे नियम क्रमांक - १४
- ३) महाराष्ट्र खाजगी शाळा कर्मचारी (सेवेच्या शर्ती) नियमावली, १९८१ चे नियम क्रमांक - २४
- ४) महाराष्ट्र खाजगी शाळा कर्मचारी (सेवेच्या शर्ती) नियमावली, १९८१ चे नियम क्रमांक - ४०
- ५) माध्यमिक शाळा संहिता, नियम क्रमांक - १८
- ६) माध्यमिक शाळा संहिता, नियम क्रमांक - ८७
- ७) माध्यमिक शाळा संहिता, नियम क्रमांक - ९७.२
- ८) महाराष्ट्र बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क नियम, २०११, नियम क्रमांक - ८
- ९) मुंबई प्राथमिक शिक्षण नियम, १९४९ चे नियम क्रमांक - ३३
- १०) मुंबई प्राथमिक शिक्षण नियम, १९४९ चे नियम क्रमांक - १०१

(ब) बालकांचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम, २००९ व महाराष्ट्र बालकांचा मोफत व [10]
 सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क नियम, २०११, नुसार राज्य सल्लागार परिषदेची रचना व कार्ये
 कोणती?

किंवा

(क) मुंबई प्राथमिक शिक्षण नियम, १९४९ नुसार गाव शाळा समिती म्हणजे काय? तिचे गठण कसे केले जाते? [10]

प्र.5 टीपा लिहा.

- १) माध्यमिक शाळा संहितेच्या कलम ३.२ नुसार माध्यमिक शाळेची मान्यता काढण्याची कार्यपद्धती. [20]
- २) शासकीय विद्यानिकेतन
- ३) सैनिकी शाळा
- ४) बालवीर व वीरबाला

कला खात्याचे नियम व विनियम (पुस्तकांसह)

प्रश्नपत्रिका क्रमांक -४

वेळ : दुपारी १५.०० ते १८.००

दिनांक : ११-०२-२०१८

गुण : १००

प्र.१ (अ) रिकाम्या जागा भरा.

- १) कला संचालनालयाची स्थापना दिनांक रोजी करण्यात आली. [05]
- २) सुधारित आकृतीबंधानुसार राज्यात सहाय्यक निरीक्षक चित्रकला व शिल्प यांची एकूण विभागीय कार्यालये नव्याने सुरु करण्यास शासन मंजूरी देण्यात आली.
- ३) कला संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील शासकीय कला महाविद्यालयातील अध्यापकीय पदांना द्विस्तरीय / त्रिस्तरीय वेतनश्रेणी लागू करण्याची योजना दि. पासून कार्यान्वित करण्यास शासन मंजूरी देण्यात आली.
- ४) ५० वे राज्य कला प्रदर्शन (कलाकार विभाग) उद्घाटन समारंभ प्रसंगी यांना शासनातर्फे सन्मानित करण्यात आले.
- ५) इंटरमिडीएट डॉईंग ग्रेड परीक्षेतील ग्रेड "C" प्राप्त विद्यार्थ्यांना सन २०१७-२०१८ पासून माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र परीक्षेमध्ये गुणांची (अतिरिक्त) सवलत देण्यात येईल.

(ब) औरंगाबाद व नागपूर येथील शासकीय कला महाविद्यालयांच्या नावातील बदलाबाबत माहिती [05] द्या.

(क) जहांगिर आर्ट गॅलरी मुंबई येथे मागील पाच वर्षात महाराष्ट्र राज्य कला प्रदर्शन उद्घाटन समारंभात [05] शासनातर्फे सन्मानित करण्यात आलेल्या कलाकारांची नावे.

(ड) कला संचालनालयातील (खुद्द कार्यालय) ५ प्रशासकीय / लेखा शाखेतील अधिकारी यांची [05] पदनाम व संवर्ग लिहा.

प्र.२ कला संचालनालयांतर्गत असलेल्या पदवी / पदव्युत्तर पदवी आणि पदविका अभ्यासक्रमासाठी अभ्यांगत [10] अध्यापकांना प्रदान करावयाच्या मानधनाचे सुधारित दराबाबत माहिती लिहून मंजूरीसाठी अटी कोणत्या आहेत?

प्र.३ उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने दिनांक २७/०२/२०१७ रोजी २ महत्वाचे धोरणात्मक निर्णय घेतले त्याबाबत [10] थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.४ कला संचालनालयाच्या कक्षेतील पदविका अभ्यासक्रमासाठी नवीन कला महाविद्यालये सुरु करणे तसेच [20] जुन्या कला महाविद्यालयात नवीन अभ्यासक्रम सुरु करणे व परीक्षा केंद्र सुरु करणे इ. बाबींना गठीत करण्यात येणाऱ्या टास्क फोर्स समितीबाबत माहिती लिहून (समिती सदस्य), टास्क फोर्स समितीची कामे कोणती याबाबतची माहिती लिहा.

प्र.५ कला संचालनालयाच्या स्थापनेची आवश्यकता, संचालनालयाच्या अधिनस्त संस्था / कार्यालये तसेच [20] संचालनालयाकडे सुपूर्द केलेली कार्यक्षेत्रे याबाबत सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.६ जादा स्वेच्छाधीन अनुदानाबाबत सविस्तर माहिती लिहा. [10]

प्र.७ बालचित्रकला स्पर्धा आयोजनाबाबतची कार्यपद्धती लिहा. [10]